

Být vyznavačem Krista

Milan Horák

Označení „křesťan“ je odvozeno od Krista. Je to počestěná podoba latinského „christianus“, tedy „přivřezec Kristův“, „kristovec“. Toto označení nevyšlo od křesťanů samotných — ti si původně říkali prostě „svatí“ — ale od jejich odpůrců a posměvačů. Podobným způsobem byli o šest století později muslimové poprvé označeni za „mohamedány“. Avšak narozdíl od muslimů, kteří označení podle Mohameda rozhodně odmítli, přijali křesťané původně pohrdlivou přezdívku za své hlavní jméno. Slovem „křesťan“ je totiž vyjádřena stěžejní skutečnost křesťanství — přihlášení ke Kristu, vyznání Krista.

Že křesťané vyznávají Krista, to je poměrně dobře známo. Velmi mlhavé a nezřídka zkreslené představy však vládnu o tom, co vyznání Krista znamená. Už samotné jméno „Kristus“ je předmětem mnoha nedorozumění. Často bývá chápáno jen jako obyčejné osobní jméno, jako přízvisko k odlišení „našeho“ Ježíše od jiných Ježíšů. „Kristus“ je však především titul. V češtině už v něm nepocítujeme žádný konkrétní význam, ale vydáme-li se proti proudu dějin tohoto slova, dospějeme přes latinské „Christus“ k řeckému „christos“, což je tvar odvozený zcela pravidelně ze slovesa „chriein“, „pomaz(áv)at“. „Kristus“ znamená „pomazaný“. Ve významu, o který nám jde, však musíme jít ještě o krok dál. Řekové překládali slovem „christos“ hebrejské „mášiach“, které mělo též význam „pomazaný“, ovšem určený kulturním kontextem izraelského národa.

Ve starém Izraeli byli slovem „mášiach“ označováni ti, kdo byli obřadným pomazáním posvěceni pro výkon svého úřadu — kněží a králové. Pomazání je vyjímalo z dosavadního osobního života a činilo je zástupci vyššího, objektivního pořádku, jemuž se ostatní řadoví Izraelité museli podříditi. Úkolem kněze bylo zjišťovat Boží vůli, sloužit při svatyni a vyučovat lid zákonu Božímu. Král měl zase dbát o to, aby Boží zákon byl správně udržován a uskutečňován, měl soudit a rozhodovat, měl vodit lid do boje proti nepříteli. Ve zkratce by se dalo říci, že kněz byl autoritou pro vztahy mezi člověkem a Bohem, zatímco král pro vztahy mezi člověkem a světem.

Křesťan, který se přiznává ke Kristu, v něm tedy vyznává svého kněze a krále, svou autoritu v otázkách duchovních i světských. Křesťanské vyznání tak přestává být pouhým formálním přesvědčením a stává se životní základem, která křesťana vymaňuje z dosahu jakékoli pozemské moci. Ten, koho nazývá Kristem, má pro křesťana větší autoritu než králové a kněží. Když se výrok nebo požadavek vládce, úředníka, učitele, soudce, ochránce pozemského zákona či přizvaného znalce dostane do rozporu s Kristem, má Kristus přednost.

Křesťan je nezávislý na zevní autoritě, jeho myšlenky a činy nejsou vynutitelné zevním tlakem. Nejsou však libovolné — křesťan si nemyslí a nedělá, co ho právě napadne nebo na co má chuť, ale to, co pocítuje jako myšlenky a činy ve smyslu Krista. Ten je pro křesťana autoritou; není však autoritou zevní, na kterou by se dalo ukázat prstem a jejíž názor a vůle by se daly odněkud zevně vyčíst. Kristus žil v našem světě jako člověk Ježíš; za svobodu a pravdu byl zabit, ale smrt ho nepřekonala; jím o něm vydali svědectví a tato svědectví byla sepsána a předávána dál. Jsou to však osobní svědectví, podbarvená tím, kdo je vypráví, a bezcenná pro všeobecně platné logické důkazy. Smysl mají až v okamžiku, kdy je současný křesťan svou myslí a srdcem přezkoumá a svobodně přijme to z nich, za co se může sám postavit.

Kristus je mírou křesťanova života. Tuto míru však nelze popsat zevně, nýbrž každý si ji musí najít sám. Je na jednokaždém křesťanovi, aby našel a zažil Krista a podle toho rozhodl, co bude jeho vyznáním i mravním přesvědčením. Krista ovšem nemůže najít v literách svatých knih, v soustavách dogmat ani ve vyprávěních tradice. Můžeme se s ním však setkávat dnes a denně přímo; on sám za svého pozemského života jmenoval tři oblasti, kde jej navždy budeme nalézat a prožívat — v osobním úsilí, v lidském společenství a tváří v tvář člověku, kterého před nás postavil osud.

„Vy jste ve mně a já ve vás,“ říká Ježíš Kristus svým následovníkům podle evangelisty Jana (14,20). Krista nacházíme především v sobě. On je naší pravdou v nás; pravdou, za kterou se osobně dokážeme postavit. Přitom je však pravdou absolutní; pravdou, která by mohla být i bez nás, protože není vázána na naše osobní představy a tužby, protože převyšuje naše pozemské malichernosti. Takovou pravdu sice pocítíme v sobě, ale zároveň cítíme, že nás obklopuje. Ona je v nás a my jsme v ní.

„Kde se shromáždí dva nebo tři ve jménu mém, tam jsem já v jejich středu,“ praví Ježíš Kristus podle Matouše (18,20). Tím je zmíněna druhá oblast, v níž nalézáme a prožíváme Krista — lidské společenství. Nejedná se ovšem o abstraktní pojem lidské společnosti, nýbrž o přehlednou skupinu lidí spojených společným úsilím. V takovém společenství se nikdo nestává jen pouhým číslem ve statistickém přehledu nebo součástí beztvářného davu. Naopak, každý si ponechává svou vlastní osobnost a dobrovolně snoubí své úsilí s úsilím osobností jiných. Tak se rodí pravda, která překračuje chyby a jednostrannosti jednotlivce.

„Cokoli jste učinili jednomu z těchto mých nejmenších bratří, mně jste učinili,“ slyšíme Ježíše Krista opět u Matouše (25,40). Třetí oblastí, v níž se setkáváme s Kristem, jsou všechna jednotlivá setkání s lidmi na cestě naším životem. Dokud pravdu hledáme sami v sobě nebo spolu s lidmi stejného úsilí, můžeme části pravdy přehlížet a zanedbávat. Lidé, se kterými nás často zcela nečekaně svádí náš osud, i ti pro nás zdánlivě nejnevýznamnější, obohacují naše poznání pravdy a konání pravdy o něco, čeho se nám dosud nedostávalo. V každém člověku, byť by se nám zdál pln lži a zla, je kousek Kristovy pravdy — možná právě ten kousek, který nám nejvíce chybí.

Osvobozen od zevní autority hledá křesťan pravdu. Kristus sám je jeho pomocníkem v tomto hledání, promlouvaje z hlubin křesťanovy vlastní duše, z lidského společenství, v němž se křesťan snaží žít, ze i všech lidí, s nimiž se křesťan setkává. Na konci stojí trojím ohněm zakalená pravda, křesťanův vnitřní pilíř, na němž stojí jeho myšlení i konání a jež nevyvrátí bouře, zemětřesení, ani nepřátelská zbraň.

